

Дана: 20.10.2011. године

Број: ОИ-С-209/11

Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине

Сектор за људска права

Трг Босне и Херцеговине

71 000 Сарајево

Предмет: Информације о провођењу мјера и начела утврђених Оквирном конвенцијом за заштиту националних мањина Вијећа Европе-достављају се

Актом број: 01-39-4041/11 од 04.10.2011. године, омбудсменима за људска права Босне и Херцеговине обратили сте се за доставу информација везано за националне мањине.

У вези са тим, Институција омбудсмена вам доставља податке из своје надлежности за период од 2009. године, када је формиран Одјел за праћење права националних вјерских и других мањина, као организациона јединица Институције омбудсмена, а у вези са активностима, састанцима, конференцијама, програмима који су одржани/посјеђени од стране ове Институције. Такође, доставља вам податке о свему што је Институција омбудсмена запазила у свом раду а тиче се положаја и проблема са којима се суочавају припадници мањина.

Одјел за праћење права националних, вјерских и других мањина Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине врши пријем и регистровање жалби због кршења права и слобода припадника националних, вјерских и других мањина и поступа по тим жалбама, припрема извјештај о стању права националних, вјерских и других мањина, благовремено извјештава омбудсмене о уоченим проблемима у остваривању и заштити људских права и слобода националних, вјерских и других мањина, прати функционисање законодавне, извршне и судске власти од значаја за остваривање права националних, вјерских и других мањина, те сарађује са осталим одјелима.

Одјел за праћење права националних, вјерских и других мањина посебну пажњу посвећује:

1. промоцији права утврђених у Конвенцији о заштити националних мањина и другим међународним стандардима који уређују права мањина;
2. анализи законске регулативе која третира права мањина и стања на терену у циљу иницирања измјене законских прописа и њиховог усклађивања са међународним стандардима људских права;
3. заштити припадника националних мањина: Албанаца, Црногораца, Чеха, Италијана, Јевреја, Мађара, Македонаца, Нијемаца, Пољака, Рома, Румуна, Руса, Русина,

Словака, Словенаца, Турака, Украјинаца и других који испуњавају услове из става 1. члана 3. Закона о заштити права припадника националних мањина БиХ;

4. уклањању препрека за досљедну примјену међународних конвенција ратификованих од стране БиХ;

Подаци за 2009. годину:

Институција омбудсмена је за 2009. годину написала Годишњи извјештај који је објављен у фебруару 2010. године у којем је представила своје активности, између осталог и активности везано за права мањина. Утврђено је да у току 2009. године, није било значајнијих измјена што се тиче уставног и законодавног оквира, у смислу повећања или смањења постојећег обима права када је ријеч о националним, вјерским и другим мањинама, али је веома битна пресуда Европског суда за људска права, по апелацијама Дерве Сејдића и Јакоба Финџија, број 27996/06 и 34836/06 од 22.12.2009. године, којом је утврђена повреда члана 1 Протокола број 12 Европске конвенције о заштити људских права. Одредбе Устава БиХ којима је ускраћено право припадницима националних мањина да се кандидују за Предсједништво и Дом народа Парламентарне скупштине, јер се то право даје само припадницима конститутивних народа у БиХ, представља повреду принципа опште дискриминације.

Сто се тиче рада по жалбама, у Одјелу за праћење права националних, вјерских и других мањина у 2009. години, примљено је само пет жалби везано за мањине, од чега двије у Бањалуци, двије у Сарајеву и једна у Брчко Дистрикту.

Посебно интересантан предмет је за примљен у Брчко Дистрикту гдје се за заштиту обратила група грађана села Бијеле, Калајџије за заштиту Цинцарског гробља у Калајџијама и помоћ да се поменуто гробље прогласи спомеником културе. Парламентарна скупштина Савјета Европе је Препоруком 1333 за арменску културу и језик из 1997. године, препознала проблем нестајања европских култура па и арменског језика и културе као таквих. Овом препоруком позване су све балканске земље да подрже Армене у областима образовања на матерњем језику, вјерским службама на матерњем језику и да пруже подршку њиховим културним удружењима. Институција омбудсмена се активно укључила у поменути проблем, да се припадницима мањинске заједнице Армена/Цинцара у БиХ омогући очување културних и историјских обиљежја.

У 2009. години, утврђено је да су Роми у БиХ као најбројнија од 17 националних мањина коју препознаје Закон о заштити права националних мањина истовремено и најугроженија национална мањина. Роми су и најнезапосленија национална заједница у БиХ. Вијеће министара БиХ усвојило је стратегију за рјешавање проблема Рома у БиХ, у којој је запошљавање идентификовано као област у којој је потребан што већи ангажман државе, ентитета и локалних власти.

Што се тиче 2009. године, примијећен је низ покушаја и активности да се положај Рома у БиХ унаприједи. С тим у вези у организацији Одјела за праћење права дјете Институције омбудсмена одржана је јавна дискусија у Бањалуци, на тему просјачење дјете која је истовремено искориштена као прилика за успостављање контакта са представницима ромских удружења у БиХ јер је статистички утврђено да већина дјете која су ухваћена у просјачењу спадају у ромску популацију. У вези са тим Одјел за праћење права дјете је

издао специјални извјештај и препоруке. Такође, одржани су и Округли столови у Мостару, Зеници и Бањалуци везано за отварање дневних центара за дјецу који би служили за склањање са улица дјеце која су ухваћена у просјачењу.

Институција омбудсмена је у свом Годишњем извјештају од 2010. године утврдила да је потребан додатни напор уложити у едукацију ромске популације у смислу права која им припадају и на који начин их могу остварити, као и да се све институције власти у БиХ укључе у подизање свијести припадника националних, вјерских и других мањина о правима која им припадају у контексту општих права која им припадају као и свим другим грађанима БиХ и о њиховим специфичним правима у смислу Оквирне конвенције за заштиту националних мањина.

Институција омбудсмена планира да у сарадњи са партнерским организацијама предузме одговарајуће активности у циљу едукације мањина, посебно Рома о њиховим правима, а у плану је и отварање предмета по службеној дужности везано за актуелне проблем ромске заједнице у БиХ.

У току 2009. године, Институција омбудсмена је у медијима афирмисала неколико важних тема за унапређење људских права у БиХ, између осталог тему која се односила на Роме.

Институција омбудсмена је дана 07.08.2009. године, дала саопштење за јавност у којем је навела да подржава издвајање 220,000,00 КМ, за реализацију „Пројекта подршке запошљавања Рома у Републици Српској“, од стране Министарства за избјеглице и расељена лица БИХ и Завода за запошљавање РС, што јесте један корак на путу обезбјеђивања бољег социјалног положаја Рома у Републици Српској. Наведеним програмом предвиђено је запошљавање Рома који се налазе на евиденцији незапослених, суфинансирањем самозапошљавања и запошљавања. Такође је похвално издвајање Кантона Сарајево у износу од милион КМ за обезбједивање нових стамбених јединица у Хаџићима, Илици, Вогошћи, Илијашу и Рајловцу за ромске породице из Бутмира. Ово јесу одређени помаци у унапређивању положаја Рома, али Босна и Херцеговина има обавезу активног ангажмана на пољу уклањања дискриминације .

Стручни сарадник у Одјелу за праћење права националних, вјерских и других мањина Един Ибрахимефендић је крајем 2009. године посјетио изложбу поводом декаде Рома у Хисторијском музеју Босне и Херцеговине.

Институција омбудсмена је контактирала и са Министарством за људска права и избјеглице, одјелом који прати права мањина, као и са члановима Вијећа мањина при Парламентарној скупштини БиХ, Парламенту Федерације БиХ и Народне скупштине РС, везано за положај мањина.

Даље, Институција је пратила поступке доношења закона који уређују права мањина од стране кантона у Федерацији БиХ.

Такође, пратимо публикације које се односе на права мањина у БиХ, између осталог Методологију и смјернице за реализацију средстава намијењених за имплементацију

акционог плана Босне и Херцеговине за рјешавање проблема Рома из области: стамбеног збрињавања, запошљавања, здравствене заштите коју је издало Министарство за људска права и избјеглице, више публикација које издају сама удружења мањина, извјештаји НВО сектора о проблематици насиља над мањинама .

Подаци за 2010. годину:

Што се тиче 2010. године, у Одјелу за праћење права националних, вјерских и других мањина примљено је укупно осам жалби. Релативно мали број жалби у овом одјелу је последица низ фактора међу којима су најзначајнији:

Припадници мањина још увијек нису упознати са постојањем одјела у Институцији омбудсмена чија је надлежност да штити и промовише права мањина гарантована међународним стандардима и домаћим законодавством.

Значајан број жалби која су се односиле на кршење права припадника мањина регистроване су у Одјелу за спречавање свих облика дискриминације јер честе повреде права садрже у себи и дискриминаторска понашања. Тако су у овом одјелу регистроване жалбе које се односе на немогућност избора за чланове Предсједништва БиХ, Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, као и неравномјерну заступљеност припадника мањина у јавним службама...

Жалбе које су припадници мањина упућивали Институцији омбудсмена у 2010. години односиле су се на заштиту њихових права у области социјалног осигурања, здравствене заштите, док у њима није наведена повреда права по основу припадности мањинама, због чега су ове жалбе регистроване у Одјелу за заштиту економских, социјалних и културних права.

У Годишњем извјештају Институције омбудсмена за 2010. годину, који је објављен у марту 2011. године, омбудсмени су указали на неопходност осигурања извршења пресуде Европског суда за људска права у предмету Сејдић и Финци против БиХ јер неизвршење ове пресуде и даље има за последицу кршење права мањина и осталих.

У 2010. години, Институција омбудсмена је током рада на терену дошла до сазнања о чињеницама које имају утицај на ефикасно остваривање права мањина. Значајно се истиче проблем представљања због структуре њихових удруживања при чему је потребно организовати удруживања која ће олакшати комуникацију, лакше износити проблеме са којима се суочавају и самим тим олакшати њихово рјешавање. Затим, ту је проблем немогућности кориштења права која им припадају због неинформисаности о правима или немогућност да испуне услове потребне за њихово остваривање. Овај проблем се посебно односи на Роме који су и у 2010. години, најбројнија национална мањина која и даље има проблем око добијања идентификацијских докумената што им отежава приступ остваривању других права укључујући право на пријаву пребивалишта, право на здравствену, социјалну заштиту и образовање.

У раду по жалбама представника мањина указано је на проблем кориштења права Рома

утврђених у Програму за њихово стамбено збрињавање. У БиХ, ентитети и општине су у 2010. години изградили и реконструисали 210 стамбених јединица за Роме а исти број предвиђен је и за 2011. годину. Роми, често нису у могућности на вријеме скупити потребну документацију за стамбено збрињавање, што им у значајној мјери ограничава приступ овом праву и отвара питање да надлежни органи потребну документацију прибаве по службеној дужности.

У 2010. години, Институција омбудсмена је провела истрагу о томе који су кантони у Федерацији БиХ уредили питање права припадника мањина, а у складу са Законом о заштити права припадника националних мањина у ФБиХ (“Службене новине Федерације БиХ”, број 70/08). Овом истрагом је утврђено даје ово питање уређено искључиво у Тузланском и Сарајевском кантону, док су у осталим кантонима активности изостале, и на тим подручјима је регистрован мали број удружења која окупљају припаднике мањина.

Институција омбудсмена је пратила динамику изградње стамбених објеката намијењених Ромима, исто тако пројекте, односно реализацију истих, а који су обухватили запошљавање, здравствено осигурање, те једним дијелом иницијативе за рјешавање питања уписа у матичне књиге у Федерацији БиХ. Такође, праћени су и пројекте који су се односили на подршку школовања, културног изражавања и стваралаштва

Дана 11.06.2010. године, Институција омбудсмена је уз подршку Канцеларије за демократске институције и људска права (ОДИХР) и Мисије ОСЦЕ-а у БиХ одржала Округли сто на тему “ Развој консултативног механизма између омбудсмена Босне и Херцеговине и грађанског друштва”. На округлом столу омбудсмени су указали на потребу сарадње са цивилним друштвом, посебно са представницима НВО и рањивим категоријама друштва као што су мањине, жене итд. На поменутом округлом столу између осталих учествовао је и представник Савеза националних мањина Републике Српске и утврђено је даје потребно боље дефинисати права и обавезе националних мањина јер садашњи закон само оквирно дефинише њихова права и обавезе, указано је на мањкавост Устава везано за дефинисање положаја мањина и неусклађеност закона с међународним стандардима. Замјеник омбудсмена Републике Словеније Корнелија Марзел је навела да је велики проблем у Словенији питање националних мањина и да они имају посебно Владино тијело за националне мањине. Округли сто с истом темом одржан је и у Сарајеву.

Дана 07.12.2010. године, шеф Одјела за праћење права националних, вјерских и других мањина Димитрије Радоја и стручни сарадник Един Ибрахимефендић присуствовали су Консултативном састанку за припрему заједничког програма Европске Уније и Вијећа Европе о мањинским правима на западном Балкану. На том састанку су присуствовали и Заштитници права из земаља окружења, као и Македоније и Косова, затим представници ресорних министарстава, агенција као и невладиних организација. Планирано је успостављање мреже која ће имати за циљ успоставу механизма за јачање капацитета и размјену искустава у пољу заштите мањина на Западном Балкану.

Представници Институције омбудсмена су одржали састанак са представницима ОСЦЕ-а дана 06.10.2010. године и округли сто у Бијељини дана 23.11.2010. године, на којем је закључено:

- да треба радити на унапређењу и заштити права припадника националних, вјерских и

других мањина у БиХ,

- да је потребно извршити одговарајуће измјене и допуне Устава БиХ у вези одлуке Европског суда за људска права у предмету Сејдић и Финци против БиХ из 2009. године и одговарајућих закона у вези тога,

- да је неопходно спровести попис становништва и имовине у БиХ, јер за то постоје објективни разлози, а попис је везан и за људска права и слободе.

Поводом обиљежавања Свјетског дана Рома Омбудсмени БиХ су 08.04.2011. године дали обавјештење за штампу у којем су указали на обавезу Босне и Херцеговине да се активно ангажује на пољу уклањања дискриминације и превазилажењу неприхватљивих разлика између Рома и остатка друштва, посебно имајући у виду да је период од 2005-2015 године проглашен „Декадом укључења Рома“. У друштву, суоченом са високим степеном сиромаштва и економским проблемима, положај Рома додатно отежавају предрасуде, како у школовању, тако и приликом запошљавања и рјешавања проблема становања. Припадници ове мањине и даље се суочавају са проблемом у остваривању и заштити својих права услјед недовољне информисаности или немогућности да испуне услове потребне за остваривање тих права. Иако су учињени одређени помаци, већи ангажман државе, ентитета, као и локалних власти ромска популација треба у области образовања, преквалификације, уписа у матичне књиге и доступности здравствене заштите. Међутим, највише пажње и даље привлачи дискриминација која се врши над припадницима мањина по питању могућности избора за одређене политичке функције, а што је утврдио и Европски суд за људска права у предмету Сејдић-Финци против БиХ. Омбудсмени БиХ ће у оквиру својих надлежности и даље инсистирати на досљедном провођењу и заштити индивидуалних и колективних права Рома, али и на спречавању сваког облика дискриминације ове рањиве мањинске заједнице.

На дан 07.12.2010. године у Сарајеву, омбудсмени за људска права су учествовали на манифестацији поводом обиљежавања међународног дана људских права 10.12.2010. године, на којој су истакли да у складу са својим мандатом предузимају све расположиве мјере како би допринијели стварној промјени и указали на обавезу поштовања права свих људи и унапрјеђењу остваривања права угрожених група у БиХ. Посебно су истакли значај и потребу за остваривањем основних људских права свих грађана без разлике, а 2010. годину обиљежили у свјетлу бораца за људска права против дискриминације, заговарају правду и траже заштиту оних чија се права крше.

Дана 14.09.2011. године, шеф Одјела за праћење права националних, вјерских и других мањина Димитрије Радоја присуствовао је дискусији на позив Медицентра Сарајево у оквиру компаније Медија Манифест, на тему (не)постојање медијских садржаја за мањине у БиХ. Повод за поменути дискусију је што је држава БиХ вјероватно једина држава у региону у којој нема медијског садржаја намијењеног мањинским етничким заједницама-садржаја на језицима мањина или садржаја који продуцирају припадници ових заједница. Поред представника Институције омбудсмена учествовали су и представници НВО Ромски информативни центар, Савјет националних мањина Бањалука, ОСЦЕ, Биро за људска права, Вијеће за штампу БиХ, Удружење новинара БиХ, РТРС и др.

У оквиру заједничког програма Вијећа Европе „ Пир ту Пир („Peer to Peer“) за промоцију независних националних механизма за заштиту људских права, Институција

омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, 28. и 29.септембра 2011. године, била је домаћин радионице на тему „Улога националних механизма за људска права у заштити од свих облика дискриминације“, која је одржана у Сарајеву. Радионици је присуствовало 38 учесника из 26 земаља чланица Вијећа Европе. Тема радионице је била степен социјалне искључености и дискриминације одређених мањинских група као што су мигранти, Роми и особе ЛГБТ оријентације, с обзиром да овим категоријама у пракси често није осигуран једнак приступ правима. Свеукупни циљеви радионице су да се национални механизми за људска права упознају са међународним и европским стандардима у циљу елиминације свих облика дискриминације, размјене добре праксе у државама чланицама Вијећа Европе и обезбиједи форум за дискусију о конкретним искуствима националних механизма за људска права у борби против дискриминације.

С поштовањем,

Омбудсмени БиХ:
Љубомир Сандић, с.р.
Јасминка Џумхур, с.р.
Нивес Јукић,с.р.